
S B F

SLOVENSKÉ BEZPEČNOSTNÉ FÓRUM

SBF

ZÁVERY A ODPORÚČANIA

SLOVENSKÉ BEZPEČNOSTNÉ FÓRUM 2016

Jubilejný **10. ročník Slovenského bezpečnostného fóra** (SBF) privítal v Bratislave viac ako 150 účastníkov zo všetkých sfér verejného života a tradične aj predstaviteľov diplomatického zboru. Tematické diskusie boli venované NATO po Varšavskom samite, príprave novej Bezpečnostnej a Obrannej stratégie SR, fenoménu extrémizmu, radikalizmu a polovojských jednotiek, kybernetickej bezpečnosti a hrozbe dezinformácií, propagandy a hybridnej vojny. Praktické odporúčania sú v texte zvýraznené hviezdíčkou (★). Vystupujúci zhodne ocenili dlhoročnú spoluprácu medzi Euroatlantickým centrom (EAC) a Univerzitnou knižnicou v Bratislave, ktorá so stabilnou podporou Ministerstva zahraničných vecí SR a Sekcie verejnej diplomacie NATO vytvorila pôdu pre úspešný priebeh desiatich ročníkov SBF. Príklad EAC dokazuje, že angažovanosť mladých ľudí v zahraničnej a bezpečnostnej politike je vitálna pre budúcnosť Slovenska. Konferenciu sprevádzala výstava venovaná prvej dekáde Slovenského bezpečnostného fóra.

NATO po Varšavskom samite: Implikácie pre Slovensko

Varšava patrí medzi najvýznamnejšie samity po skončení studenej vojny. Agresia Ruska voči Ukrajine katalyzovala hľadanie zmyslu existencie NATO po skončení operácie v Afganistane. Podarilo sa dosiahnuť zhodu na politicky kontroverznom posilnení obrany východnej hranice pred Ruskom, ako aj celkovej transformácii NATO na hrozby z východu a juhu. Kľúčový politický signál, že článok o kolektívnej obrane platí aj v nových podmienkach, však na Slovensko neprenikol dostatočne jasne ani z politických, ani mediálnych kruhov. Najdôležitejším opatrením samitu je rozhodnutie o rozmiestnení štyroch práporných skupín a americkej brigády s vybavením na východnej hranici NATO. Napriek tomu, že tento krok nebol všade (ani na Slovensku) pozitívne prijatý a zo strany Moskvy kritizovaný ako agresívny, hlavným zámerom je odradiť Rusko a akéhokoľvek protivníka od pokušenia testovať jednotu spojencov. Keď sa spočíta plánovaný konečný stav aliančných vojsk na východe v porovnaní s opakovane mobilizovanými ruskými vojskami, je zrejmé, že NATO nemá ani zámer ani kapacity na agresívne správanie. Od OS SR sa očakáva posilnenie nasadenia na území

S B F

ZÁVERY A ODPORÚČANIA

spojencov v roku 2018. Rok 2016 je potrebné venovať otestovaniu logistiky a legislatívneho zabezpečenia síl okamžitej reakcie. Odstrašujúci efekt rozmiestnenia síl však zostáva otáznym: bude závisieť od ochoty členov NATO. V druhej časti prijatej stratégie voči Rusku – dialógu – NATO zatiaľ nemá jasno, a hlavne zostáva v závese prezidenta Putina. Aliancia si želá normalizáciu vzťahov, ale tá zrejme bude neprijateľná dovtedy, kým ruské sily zostanú v Ukrajine. Uznanie anexie Krymu by bolo prelomovým precedensom, ktorý by NATO nemuselo zvládnuť ani posilnenou prítomnosťou na východe. Popritom Kreml aktívne vedie hybridnú vojnu a darí sa mu šíriť nedôveru voči demokracii a členstvu v EÚ a NATO, parazitujú na vnútorných problémoch Európy. Napriek tomu, že odborné poznanie a verejné povedomie o hybridných hrozbách – najmä informačnej vojne – na Západe pokročilo, rôzne udalosti naznačujú, že Rusko rýchlo rozvíja nové destabilizačné a paralyzačné opatrenia proti demokratickým spoločnostiam.

- ★ Jasne komunikovať voči domácej verejnosti platnosť článku 5 Washingtonskej zmluvy a odhodlanie spojencov zaistiť obranu a odstrašenie všetkých členov NATO.
- ★ Stanoviť proaktívnu stratégiu pre dialóg s Ruskom v záujme realistického manažovania napätých vzťahov s aktérom, ktorý si zvolil cestu konfrontácie so Západom.
- ★ Nedopustiť legitimizáciu anexie Krymu ani prítomnosti Ruska na východe Ukrajiny.
- ★ Budovať koalície na podporu prijatia Gruzínska a Ukrajiny do NATO.
- ★ Podporovať plnohodnotné využitie spôsobilostí NATO v boji proti nelegálnej migrácii.
- ★ Poskytnúť zásadný národný príspevok do obrany východnej hranice NATO.

- ★ Pripraviť legislatívu na okamžité nasadenie síl v prípade potreby.
- ★ Splniť záväzok najneskôr do roku 2020 dosiahnuť výdavky na obranu 1,6% HDP a 20% tejto sumy na modernizáciu.
- ★ Urýchliť modernizačné projekty a investovať do bojovej pripravenosti OS SR v súlade s požiadavkami NATO.
- ★ Zintenzívniť bilaterálnu a multilaterálnu spoluprácu v regióne V4, vrátane vybudovania trvalých spôsobilostí.
- ★ Reštartovať vzťahy medzi EÚ a NATO na báze prijatej deklarácie. Presadiť plnohodnotné rozpracovanie a realizáciu opatrení vo všetkých definovaných oblastiach.
- ★ Spoluprácu EÚ-NATO v oblasti hybridných hrozieb zamerať na interoperabilitu a cvičenia.

S B F

ZÁVERY A ODPORÚČANIA

Bezpečnostná a obranná stratégia Slovenskej republiky

Na základe materiálu Východiská aktualizácie Bezpečnostnej stratégie SR a Obrannej stratégie SR, prijatého v septembri 2016, sa začali medzirezortné práce na nových strategických dokumentoch v gescii MZVaEZ SR a MO SR. Tie by mali viesť k predloženiu nových textov na rokovanie vlády v júni 2017. Vláda deklaruje záujem zapojiť do procesu nielen všetky orgány štátnej správy, ale aj politické strany a občiansku spoločnosť v záujme dosiahnutia širokého spoločenského konsenzu. V období január – marec 2017 bude v rámci “reflexného obdobia” vtiahnutá do diskusie verejnosť, aby bezpečnostná politika nezostala na papieri, ale realizovala sa v praxi. Bude snaha prekonať tradičnú pasivitu iných rezortov, ktorých spolupráca je dnes absolútnou nutnosťou vzhľadom na povahu a rozsah hrozieb (a príležitostí) strategického prostredia. Z hľadiska obsahu by nové dokumenty mali okrem iného prispôsobiť definíciu prostredia aj bezpečnostných záujmov novej reality, zakotviť euroatlantickú orientáciu SR, pomenovať nástroje bezpečnostnej politiky, vymedziť zodpovednosť jednotlivých rezortov a stanoviť mechanizmus overovania/aktualizácie dokumentov. MO SR deklaruje zámer opätovne spracovať aj Vojenskú stratégiu SR. Voľbou jazyka a formou spracovania by dokumenty mali uľahčiť politické osvojenie, odbornú diskusiu aj praktickú realizáciu.

- ★ Posilniť informovanú diskusiu a obnoviť spoločenský konsenzus o zásadných otázkach bezpečnostnej politiky.
- ★ Premietnuť do nových stratégií zásadnú zmenu strategického prostredia s dôrazom na hrozbu agresie a hybridnej vojny zo strany Ruska.
- ★ Potvrdiť európsku a euroatlantickú orientáciu bezpečnostnej politiky a význam strategických vzťahov s USA. Zaradiť rešpektovanie medzinárodného práva a udržanie európskej integrácie medzi zásadné bezpečnostné záujmy SR.
- ★ Nahradiť diskusiu o európskej armáde snahou o posilnenie spôsobilostí EÚ. Potvrdiť záujem o silnú spoločnú bezpečnostnú a obrannú politiku EÚ podporenú rozhodnutím k použitiu vojenskej sily a novými spôsobilosťami bez konkurencie a duplicity s NATO.
- ★ Prekonať jednostrannú orientáciu na medzinárodnú bezpečnosť a riešiť plné spektrum jej vnútorných aspektov, vrátane migrácie, terorizmu, radikalizácie, extrémizmu a rôznych foriem hybridnej vojny.

S B F

ZÁVERY A ODPORÚČANIA

- ★ Využiť proces tvorby stratégie na odpolitizovanie témy migrácie cez odbornú diskusiu o jej bezpečnostných, ale aj hodnotových, kultúrnych a ekonomických aspektoch.
- ★ Zapojiť do tvorby nových stratégií všetky relevantné orgány, vrátane rezortov vnútra, školstva, kultúry a financií, ako aj občiansku spoločnosť a politické strany.
- ★ Jasne vymedziť zodpovednosť medzi inštitúciami, ktoré bezpečnosť majú garantovať.
- ★ Rozpracovať Bezpečnostnú stratégiu SR do sektorových/rezortných politík, stratégií alebo koncepcií.
- ★ Koncipovať nové stratégie ako praktické a zrozumiteľné dokumenty, písané jednoduchým a jasným jazykom.
- ★ Reformovať spravodajstvo a zabezpečiť systém včasného varovania (SITCEN).
- ★ Urýchlene prijať konkrétne kroky s cieľom posilniť bezpečnostné povedomie a schopnosť reakcie na krízové situácie, vlastenectvo a príslušnosť k NATO a EÚ. Na tento účel zaradiť do osnov výchovu k hodnotám, modernú výuku dejín, mediálnu gramotnosť a prvky brannej výchovy.
- ★ Reformovať školstvo v záujme rozvoja praktickej inteligencie a kritického myslenia.

S B F

ZÁVERY A ODPORÚČANIA

Extrémizmus, radikalizmus a polovojské jednotky na Slovensku

K nárastu radikálnych hnutí prichádza na Slovensku rovnako ako vo väčšine krajín EÚ. Aby ospravedlnili svoju existenciu, títo aktéri v priebehu času menia nepriateľa. Dnes je ním „diktát Bruselu“, ktorý je novou verziou tradičných útokov na liberálne hodnoty a transatlantické smerovanie. Supranacionalizmus je klasickou agendou krajnej pravice, či v podobe medzinárodnej integrácie alebo pôsobenia mimovládnych organizácií. Systematicky sa usiluje nachádzať spoločnú tému s väčšinovým, neradikálnym obyvateľstvom. Fakt, že únia zlyháva v konkrétnych otázkach, akou je migrácia alebo terorizmus, boju proti EÚ dodáva legitimitu. Radikálne sily si uvedomujú, ale nepomenúvajú riziko, že v prípade vystúpenia z EÚ by mocenské vákuum vyplnil niekto iný (Rusko). Rovnako maskujú pred verejnosťou riešenia problémov, akým je korupcia, pri ktorých síce nachádzajú súzvuk s legitímnou kritikou pomerov, ale pristupujú k nim z pozícií odmietania demokracie a potláčania ľudských práv. Je znepokojujúce, že štát a jeho bezpečnostné zložky nie sú pripravené rozoznať rast extrémizmu od nespokojnosti obyvateľov. Nestabilný elektorát Kotlebovej strany by mohol prejsť k ešte radikálnejším aktérom, ktorí vyrastajú napravo od neho v podobe ultranacionalistických alebo neonacistických síl. Vigilantizmus skupín s pochybnou lojalitou a proruskou orientáciou, akou sú Slovenskí branci, je latentnou hrozbou, keďže sú aktivovateľné zvonka na povel. V situácii, kedy chýba bezpečnostné povedomie, spravodajstvo je ovládané mocensky a drvivá väčšina demokratických politikov nie je ochotná ísť do súboja s krajnou pravícou alebo priamo preberá jej rétoriku v nádeji, že im prevezme voličov, hrozí zlyhanie imunitného systému spoločnosti.

Do prevencie pred extrémizmom sa musí zapojiť množstvo aktérov, nielen polícia. Politici sa môžu oprieť o nadpriemernú, 70-percentnú dôveru Slovákov voči EÚ. Neschopnosť odsúdiť páchatel'ov najzávažnejších trestných činov vydáva signál do spoločnosti, že takéto konanie je akceptované. Výchova k hodnotám, kritické myslenie alebo mediálna gramotnosť sú v osnovách slabo zastúpené, čo tvorí živnú pôdu pre rozvoj strachu, nenávisť a v konečnom dôsledku násilia. Účinná prevencia musí začať v kluboch bojových umení, posilňovniach, turistických kluboch, kde si extrémisti usilovnou terénnou prácou kultivujú svoj dorast.

S B F

ZÁVERY A ODPORÚČANIA

- ★ Razantne zastaviť plazivé prijímanie netolerantných a radikálnych postojov vo verejnej diskusii.
- ★ Odvážne argumentovať v prospech civilizačného ukotvenia v Európskej únii a NATO. Využívať emócie a humor.
- ★ Prioritizovať boj proti extrémizmu vo všetkých oblastiach, vrátane zavedenia prísnych trestov v legislatíve, prednášok bezpečnostných zložiek a brannej výchovy na školách.
- ★ Súdnou cestou potrestať páchatelov najzávažnejších trestných činov extrémizmu.
- ★ V spolupráci medzi štátom, samosprávou a tretím sektorom realizovať prevenciu „na ulici“, v rámci voľnočasových aktivít mládeže.
- ★ Pripraviť dlhodobé riešenie v podobe založenia branno-športových klubov v miestnych komunitách.
- ★ Spolupracovať s náboženskými, duchovnými a občianskymi organizáciami s cieľom šíriť posolstvo o mierovej povahe islamu a proaktívne podporovať domáce iniciatívy na podporu medzináboženského a medzikultúrneho dialógu.

S B F

ZÁVERY A ODPORÚČANIA

Kybernetická bezpečnosť

Inteligentné zariadenia, od kardiostimulátorov po osobné počítače, zasahujú do života všetkým, preto by otázky kybernetickej bezpečnosti mali zaujímať každého. Každé zariadenie, ktoré sa dá nastaviť a ovládať, je zneužiteľné. V súčasnosti už žiadna firma nemôže fungovať bez dobrého zabezpečenia svojich digitálnych sietí. Moderný štát je závislý od kritickej infraštruktúry, ako sú komunikácie, dodávky elektriny alebo finančné operácie. Sociálne siete sa v rámci stratégie informačnej vojny stali bežným prostriedkom šírenia poplašných správ, dezinformácií a propagandy.

Kybernetický priestor nepozná hranice. Útoky v tejto dimenzii sú každodennou realitou, pričom v niektorých prípadoch môžu dosiahnuť strategický efekt – ochromiť hospodárstvo, poškodiť medzinárodnú povesť krajiny, znemožniť prístup k informáciám alebo ovplyvniť vojensko-strategické rozhodovanie. S týmto poznaním bol na Varšavskom samite NATO kybernetický priestor stanovený ako štvrtá doména bojovej činnosti, popri pozemnom, vzdušnom a námornom priestore. Kľúčovým predpokladom medzinárodnej spolupráce je rozvoj dôvery medzi členskými štátmi.

Vzhľadom na dynamický rozvoj kybernetického priestoru je riešenie problémov kybernetickej bezpečnosti behom na dlhé trate. Nezaobíde sa bez spolupráce verejného sektora so súkromnými spoločnosťami a vedomia zodpovednosti každého z nás za ochranu kybernetického priestoru. S cieľom kultivovať verejné povedomie o hrozbách a príležitostiach cyber bol október 2016 určený za mesiac európskej kybernetickej bezpečnosti (cybersecuritymonth.eu). Na Slovensku podporuje osvetu nezávislý portál cybersec.sk.

- ★ Posunúť kybernetickú bezpečnosť do stredu záujmu politikov a stratégov.
- ★ Prepojiť všetkých relevantných aktérov štátneho, súkromného, mimovládneho a akademického sektora a dosiahnuť spoluprácu Ministerstva obrany SR s inými aktérmi k ochrane proti kybernetickým hrozbám.
- ★ Vyjasniť a zjednotiť terminológiu informačnej a kybernetickej bezpečnosti vo vzťahu k navrhovanej legislatíve i praktickým opatreniam.
- ★ Urýchliť vzdelávanie nových profesionálov.
- ★ Rozvinúť vzdelávanie mládeže o cyber s dôrazom na stredné a vysoké školy.

Spracoval Mário Nicolini
so vstupmi Euroatlantického centra

Organizátor

Partneri

Euroatlantické centrum (EAC) je nezávislá slovenská mimovládna organizácia združujúca mladých profesionálov a študentov z oblasti medzinárodných vzťahov, zahraničnej politiky SR a bezpečnosti. EAC bolo založené v roku 1999 skupinou študentov z Banskej Bystrice. Centrála organizácie dodnes sídli pri Fakulte politických vied a medzinárodných vzťahov UMB v Banskej Bystrici.

Regionálna pobočka pôsobí od roku 2008 v Bratislave.

Prostredníctvom organizácie diskusií, okrúhlych stolov, workshopov, simulácií, seminárov a súťaží zapájame mladých ľudí na celom Slovensku do diskusií o budúcnosti Európy a transatlantických vzťahov. Pri aktivitách Euroatlantického centra každoročne pracujeme so stovkami študentov vysokých a stredných škôl vysokopostavenými úradníkmi zo štátnej sféry, expertmi z mimovládnych organizácií a predstaviteľmi súkromnej sféry.

Euroatlantické centrum
Kuzmányho 3,
974 01 Banská Bystrica
Web: www.eac.sk
Mail: eac@eac.sk
Twitter: EACenter